

Lunds universitet
Rektor
Box 117
221 00 Lund

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Teresa Edelman
BESLUT

2006-06-29
Reg.nr 31-4277-05

Anmälan från Lunds Doktorandkår om förlängning av studiefinansiering i forskarutbildningen

Reg.nr I A 31 1501/2005

Anmälan

Lunds Doktorandkår har ifrågasatt om NNs projektarbeten med tillhörande administrativt arbete ryms inom ramen för hans forskarutbildning och om han, mot denna bakgrund, getts tillräcklig tid för sin utbildning. Doktorandkåren har också uttryckt sin uppfattning att om NN inte har getts tillräcklig utbildningstid bör han kompenseras av Lunds universitet för utfört projektarbete genom förslagsvis en tidsbegränsad projektanställning. Doktorandkåren har anfört i huvudsak följande.

NN har haft doktorandtjänst vid Teknisk logistik, Lunds Tekniska Högskola (LTH) vid Lunds universitet sedan 1999-02-01. Han hade tidigare varit verksam vid Ekonomihögskolan, Lunds universitet, där han avlagt licentiatexamen 1994-06-09. Vid antagningen vid Teknisk logistik fick han tillgodoräkna sig 65 p kursdel från sina tidigare forskarstudier. Anställning som doktorand vid Teknisk logistik har gällt fram till 2004-01-31. NN hävdar att han primärt varit sysselsatt med diverse olika projekt som inte utgjort delar av hans planerade forskarutbildning. Därutöver har han haft en rad administrativa sysslor. Enligt Lunds Doktorandkår förefaller det därmed troligt att NN fått arbeta med olika forskningsprojekt och administration kring dessa snarare än givits en adekvat forskarutbildning i överensstämmelse med hans individuella studieplan. Det finns emellertid endast en formellt korrekt upprättad individuell studieplan för hela hans tid vid Teknisk logistik, upprättad 2001-05-16. Handledaren tillika prefekten har underlåtit att fortlöpande uppdatera denna under NNs studietid. Om Lunds universitet inte kan påvisa att projektarbeten med tillhörande administrativt arbete tillsammans med övrig institutionstjänstgöring utgjort maximalt 20 procent av full doktorandtjänst bör universitetet kompensera NN för utfört projektarbete. Eftersom han redan haft fyra års doktorandtjänst motsvarande fyra års heltidsstudier kan denna kompensation bestå i en tidsbegränsad projektanställning.

Till anmälan har fogats kopior av följande dokument och skrivelser: individuell studieplan 2001-05-16, NNs besvärsskrivelse över avslaget av yrkandet om förlängd tjänst för doktorandstudier, huvudhandledarens tillika prefektens yttrande 2004-09-20,

NNs kommentarer 2004-09-22, yttrande från LTH till rektor vid Lunds universitet 2005-05-11 och yttrande från Lunds universitet till Lunds Doktorandkår 2005-09-13. I anmälan har doktorandkåren också redovisat de fyra arbeten som NN har fått i uppdrag att framställa under sin forskarutbildning.

Utredning

Lunds universitets yttrande

Högskoleverket har begärt yttrande från Lunds universitet som anfört i huvudsak följande.

NN antogs till forskarutbildning vid LTH 1998-12-21. Han fick tillgodoräkna sig 65 poäng från sina tidigare forskarstudier vid Ekonomihögskolan, Lunds universitet, där han avlagt licentiatexamen. NN har under tiden 1999-02-01 – 2004-01-31 innehaft anställning som doktorand på heltid vid LTH. Efter att anställningen upphörde anmälde NN, genom doktorandkåren, brister i såväl uppföljningen av den individuella studieplanen som i doktorandanställningens innehåll. Universitetet besvarade dessa anmälningar.

Som universitetet konstaterat i tidigare svar till doktorandkåren, har det förelegat brister i uppföljningen av den individuella studieplanen. Detta har nu åtgärdats. Den individuella studieplanen uppdaterades 2005-03-03. Vidare utsågs ny handledare 2004-09-16.

Enligt den f.d. huvudhandledaren, har NNs institutionstjänstgöring inte överstigit 20 procent av hans arbetstid. Han har, liksom de flesta andra doktorander, haft ansvar för en kurs under en läsperiod. Således står ord mot ord. Universitetet finner inte skäl att ifrågasätta huvudhandledarens uppgifter, vilka även stärks av det faktum att NN under de fem år han var anställd som doktorand inte påtalade att han inte hade möjligheter att i tillräcklig omfattning ägna sig åt sina forskarstudier. NN har i vart fall haft möjlighet att avsluta sin forskarutbildning inom sin anställningstid som doktorand. Enligt den individuella studieplanen daterad 2001-05-16 hade NN vid tiden för studieplanens undertecknande klarat av 75 % av sin forskarutbildning. Således återstod 25 % av forskarutbildningen, dvs. ett års heltidsstudier. NN har således haft möjligheten att ägna sig åt sin forskarutbildning åtminstone ett år inom ramen för sin anställning. Eftersom särskilda skäl för förlängning inte föreligger kan doktorandanställningen inte förlängas. Någon anledning att kompensera honom på annat sätt föreligger inte.

Kommentar från Lunds Doktorandkår

Doktorandkåren har fått tillfälle att yttra sig över vad Lunds universitet har anfört och påpekat bl.a. följande. Universitetet har inte förklarat hur de i anmälan redovisade arbetena skall kvalificeras. Det skulle kunna vara möjligt för NN att ägna sig åt sin forskarutbildning inom ramen för sin anställning om han inte samtidigt av handledaren oavslutligen fått i uppgift att arbeta med de andra forskningsuppgifter, utöver annan institutionstjänstgöring, som har nämnts i anmälan.

Övrig utredning

Högskoleverket har begärt in den uppdaterade individuella studieplanen samt beslutet om handledarbytet.

Högskoleverkets bedömning

Tillämpliga bestämmelser

Individuell studieplan och utbildningstid

I tillträdesbestämmelserna i 9 kap. 3 § högskoleförordningen (1993:100) anges bl.a. följande.

Fakultetsnämnden får till forskarutbildning anta bara sökande som anställs som doktorand eller som beviljas utbildningsbidrag för doktorander. Fakultetsnämnden får dock anta sökande som har någon annan form av studiefinansiering, om nämnden bedömer att finansieringen kan säkras under hela utbildningen och att den sökande kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år vad gäller licentiatexamen och åtta år vad gäller doktorsexamen.

I 8 kap. 5 § högskoleförordningen anges att fakultetsnämnden skall ha det övergripande ansvaret för forskarutbildningens kvalitet, effektivitet, uppläggning, studieplaner och handledning samt för samordning av kurser och utbildning av handledare samt att nämnden också skall ha allmän tillsyn över forskarutbildningen.

I 8 kap. 8 § högskoleförordningen anges följande.

För varje doktorand skall det upprättas en individuell studieplan. Den skall fastställas av fakultetsnämnden efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare.

Den individuella studieplanen skall innehålla en tidsplan för doktorandens forskarutbildning, en beskrivning av de åtaganden som doktoranden och fakultetsnämnden har under utbildningstiden samt vad som i övrigt behövs för att utbildningen skall kunna bedrivas på ett effektivt sätt.

Den individuella studieplanen skall följas upp av fakultetsnämnden minst en gång varje år. Vid uppföljningen skall doktorand och handledare informera fakultetsnämnden om hur utbildningen framskrider. Fakultetsnämnden kan därvid eller när det annars är påkallat göra de ändringar i den individuella studieplanen som behövs. Utbildningstiden får förlängas bara om det finns särskilda skäl för det, såsom ledighet på grund av sjukdom, för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet. Innan en ändring görs skall doktorand och handledare ges möjlighet att yttra sig.

Doktorand och handledare skall skriftligen intyga att de har tagit del av den individuella studieplanen och de förändringar som görs i den.

I 8 kap. 9 § anges att doktoranden har rätt till handledning under den tid som kan anses behövas för den föreskrivna utbildningen om 160 poäng, om inte fakultetsnämnden med stöd av 10 § beslutar något annat.

Enligt 10 § skall fakultetsnämnden besluta att en doktorand inte längre skall ha rätt till handledning och andra resurser för forskarutbildningen om doktoranden i väsentlig utsträckning åsidosätter sina åtaganden enligt den individuella studieplanen. Innan ett sådant beslut fattas skall doktorand och handledare ges möjlighet att yttra sig. Prövningen skall göras på grundval av deras redogörelser och annan utredning som är tillgänglig för fakultetsnämnden. Vid bedömningen skall det vägas in om fakultetsnämnden har fullgjort sina egna åtaganden enligt den individuella studieplanen. Beslutet skall vara skriftligt och motiverat. Resurserna får dock inte dras in för tid då doktoranden är anställd som doktorand eller får utbildningsbidrag för doktorander.

Anställning som doktorand

Bestämmelserna om anställning som doktorand finns i 5 kap. högskoleförordningen. Av dessa bestämmelser framgår i huvudsak följande.

Högskolorna får ha särskilda anställningar för doktorander för att dessa skall genomföra sin forskarutbildning (1 §).

Den som är anställd som doktorand skall främst ägna sig åt sin egen forskarutbildning.

En anställd får dock i begränsad omfattning arbeta med utbildning, forskning och administration. Sådant arbete får, innan doktorsexamen har avlagts, inte omfatta mer än 20 procent av full arbetstid (2 §)

En anställning som doktorand skall gälla tills vidare, dock längst till en viss tidpunkt och aldrig för längre tid än ett år efter avlagd doktorsexamen.

Den första anställningen får gälla högst ett år. Anställningen får förnyas med högst två år i taget. En person får vara anställd som doktorand under sammanlagt högst åtta år. Den sammanlagda anställningstiden får dock inte vara längre än vad som motsvarar forskarutbildning på heltid under fyra år. Vid studier som skall avslutas med licentiatexamen får den sammanlagda anställningstiden inte vara längre än vad som motsvarar forskarutbildning på heltid under två år. Från dessa tider skall avräkning göras för den studietid då doktoranden inte har varit anställd som doktorand.

Den sammanlagda anställningstiden får dock vara längre om den finns särskilda skäl, såsom vid ledighet på grund av sjukdom, för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller vid föräldraledighet (7 §).

Bedömningen

Bristande uppföljningen av den individuella studieplanen

Den första frågan i ärendet är om NN har getts förutsättningar för att ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kunnat slutföras inom den föreskrivna tiden. Det viktigaste instrumentet för att avgöra detta är den individuella studieplanen eftersom det är där doktorandens och fakultetsnämndens åtaganden skall anges. I den individuella studieplanen fastställd den 16 maj 2001 anges december 2002 som planerad tidpunkt för

doktorsexamen. Två av de i anmälan nämnda projektarbetena finns med under rubriken ”Genomgångna ännu ej helt avtenterade/avklarade kursmoment”.

Av beslutet den 15 september 2004 framgår att det har utsetts en ny huvudhandledare för NN. I den individuella studieplanen fastställd den 3 mars 2005 anges att planerad tidpunkt för examen är under utredning. Det samma anges under rubrikerna ”Försörjning” och ”Planerad aktivitet”.

Av ärendet har framgått att doktorsexamen inte har avlagts vid den i den individuella studieplanen angivna tidpunkten. Trots detta har den individuella studieplanen inte följts upp och justerats förrän den 3 mars 2005. Universitetet har medgett att det har förelegat brister i uppföljningen av den individuella studieplanen men inte funnit skäl att ifrågasätta den tidigare huvudhandledarens uppgifter att NN haft möjligheter att i tillräcklig omfattning ägna sig åt sina forskarstudier. På grund av den bristande dokumentationen är det svårt att avgöra vilka åtaganden NN och fakultetsnämnden har haft och hur mycket tid NN disponerat för att ägna sig åt sin forskarutbildning under perioden maj 2001 – mars 2005. Högskoleverket kan inte göra egna bedömningar av utbildningens innehåll men kan konstatera att fakultetsnämnden vid Lunds universitet eller den nämnden har delegerat sina uppgifter till, sannolikt institutionen, har brustit i sin skyldighet att minst en gång varje år följa upp den individuella studieplanen och göra de ändringar som behövs. Dessa brister har – enligt verkets bedömning – medföljt att man inte kunnat kontinuerligt informera sig om hur NNs forskarutbildning framskrider, vad som varit anledningen till att doktorsexamen inte har avlagts vid den planerade tidpunkten samt inom rimlig tid vidta adekvata åtgärder. Institutionens hantering av ärendet har också försatt NN i en rättsosäker situation. Av fakultetsnämndens yttrande till rektor framgår att nämnden är mycket kritisk till att institutionen inte har tagit den individuella studieplanen på tillräckligt allvar. Eftersom fakultetsnämnden vid Lunds universitet har det yttersta ansvaret för forskarutbildningen måste universitetet kritiseras för dessa brister. Högskoleverket utgår ifrån att NNs forskarutbildning hanteras på ett korrekt sätt i fortsättningen.

Förlängning av studietiden och studiefinansieringstiden

Nästa fråga är om NN i den uppkomna situationen har rätt till förlängning av anställningen som doktorand eller till en annan studiefinansiering från Lunds universitet.

Universitetet hävdar att NN har haft möjlighet att avsluta sin forskarutbildning inom sin anställningstid som doktorand. Hans forskarutbildning har dock dragit ut på tiden utan att fakultetsnämnden har dragit in hans rätt till handledning. Universitetets beslut att utse en ny handledare åt NN och fastställa en ny individuell studieplan kan tolkas som att fakultetsnämnden har funnit att det finns särskilda skäl för att förlänga NNs utbildningstid. Frågor om försörjning, planerad tidpunkt för examen och planerad aktivitet anges vara under utredning. Högskoleverket kan inte överpröva universitetets ställningstaganden och kan därför inte uttala sig om NN även bör ges rätt till förlängning av anställningen eller någon annan studiefinansiering. Verket kan dock konstatera att den nya individuella studieplanen är så ofullständig att den i nuvarande skick inte kan fylla

sin funktion dvs. ge doktoranden tillräcklig ledning om vad som gäller. Högskoleverket anser därför att Lunds universitet ännu inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att klargöra NNs situation. Högskoleverket utgår dock ifrån att universitetet i fortsättningen följer högskoleförordningens bestämmelser och hanterar ärendet på ett rättssäkert sätt.

Med dessa synpunkter avslutas ärendet.

På Högskoleverkets vägnar

Eva Westberg
Chefsjurist

Teresa Edelman
Verksjurist

Kopia för kännedom
Lunds doktorandkår